

POROČILA REPORTS

POROČILO O DELU KOORDINATORJA VARSTVA NESNOVNE KULTURNE DEDIŠČINE V LETU 2018

Anja Jerin

272

V letu 2018 je Republika Slovenija obeležila deseto obletnico ratifikacije Unescove Konvencije o varovanju nesnovne kulturne dediščine (2003) (v nadaljevanju Unescova Konvencija). Obletnico je z aktivnostmi v letu 2018 obeležil tudi Koordinator varstva nesnovne kulturne dediščine (v nadaljevanju Koordinator).

V letu 2018 je Koordinator v treh rokih (januar, maj in september) prejel sedemnajst pobud za vpis v Register nesnovne kulturne dediščine (v nadaljevanju Register): Streljanje z možnarji, Skladba *Slovenec sem*, Piparstvo, Gorenjska vezenina s križci na blago s štetimi nitmi z narodnimi motivi: gorenjski nagelj, gorenjsko srce in druge stilizirane oblike, Priprava poprtnikov – nov nosilec: Skupina gospodinj iz Tržišča in okolice Sevnice, predstavnica Milena Jene, Izdelovanje čolnov in kultura čolnarjenja v Kostanjevici na Krki, Dobovski fašjenk, Lučki kosci in Obrški prutarji, Priprava prleških gibanic – nov nosilec: Kulturno, turistično in izobraževalno društvo Kelih, Slovenščina pisni jezik antike, Prekmurski jezik, Izdelovanje papirnatih rož – nov nosilec: TD Krka – Skupina Pridne krške roke, predstavnica Danica Petrič, Suhozidna gradnja – nov nosilec: Dušan Okoren, Suhozidna gradnja – nov nosilec: Ivan Pavlin, Suhozidna gradnja – nov nosilec: Mitja Kobal, Suhozidna gradnja – nov nosilec: Zdravko Škrlič, Zdevanje ostrnic v Loški dolini, Tradicionalno lončarstvo – nov nosilec: Janez Pogorelec. Vse prejete pobude, razen pobude z imenom Prekmurski jezik, ki jo bodo obravnavali člani Delovne skupine za jezik v letu 2019, so obravnavali člani Delovne skupine Koordinatorja varstva nesnovne kulturne dediščine (v nadaljevanju Delovna skupina Koordinatorja).¹ Delovna skupina Koordinatorja se je v letu 2018 prvič sestala 12. junija 2018, druga seja pa je med 6. 11. in 30. 11. 2018 potekala korespondenčno po elektronski pošti.

Koordinator je v letu 2018 za vpis v Register predlagal šest enot nesnovne kulturne dediščine, ki so bile v Register tudi vpisane: Čebelarstvo, Izdelovanje malih kruhkov in modelov, Lectarstvo, Poslikavanje panjskih končnic, Pritrkavanje in

¹ Novi član Delovne skupine Koordinatorja je z letom 2018 kot predstavnik Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani postal Rajko Muršič.

Priprava zgornjesavinjskega želodca. Prav tako je za evidentiranje ob enotah, ki so bile v Register že vpisane, predlagal devet novih nosilcev: Škofjeloški pasijon: vpis novega nosilca – Kapucinski samostan Škofja Loka, Tradicionalna reja in vzreja lipancev: vpis novega nosilca – Združenje rejcev lipanca Slovenije, Priprava prleških gibanic: vpis novega nosilca – Kulturno, turistično in izobraževalno društvo Kelih, Izdelovanje papirnatih rož: vpis novega nosilca – Turistično društvo Krka – Skupina Pridne krške roke, predstavnica Danica Petrič, Suhozidna gradnja: vpis novega nosilca – Zdravko Škrli, Suhozidna gradnja: vpis novega nosilca – Mitja Kobal, Suhozidna gradnja: vpis novega nosilca – Ivan Pavlin, Suhozidna gradnja: vpis novega nosilca – Dušan Okoren, Priprava poprtnika: vpis novega nosilca – Skupina gospodinj iz Tržišča in okolica Sevnice, predstavnica Milena Jene. Koordinator je pripravil pet predlogov sprememb enot, ki so bile v Register že vpisane.²

Do 31. 12. 2018 je bilo v Register skupaj vpisanih 67 enot in 187 nosilcev nesnovne kulturne dediščine.

V letu 2017 je Koordinator pripravil predlog razglasitve enote Vuzemski plesi in igre v Metliki za nesovno kulturno dediščino državnega pomena. Javna obravnava osnutka odloka o razglasitvi Vuzemskih plesov in iger v Metliki za nesovno dediščino državnega pomena, ki ga je na predlog Koordinatorja pripravilo Ministrstvo za kulturo, je potekala 7. novembra 2017 v Belokranjskem muzeju Metlika. Enota je bila razglašena za nesovno kulturno dediščino državnega pomena 8. 2. 2018.

Do 31. 12. 2018 je bilo devet enot razglašeni za nesovno kulturno dediščino državnega pomena (Škofjeloški pasijon, Cerkljanska laufarija, Drežniški in Ravenski pust, Izdelovanje ljubenskih potic, Tradicionalno izdelovanje kranjskih klobas, Obhodi kurentov, Klekljanje idrijske čipke, Klekljanje slovenske čipke, Vuzemski plesi in igre v Metliki).

V letu 2018 so tekle številne aktivnosti za pripravo multinacionalne nominacije za vpis Tradicionalne reje in vzreje lipancev (delovni naslov) na Unescov Reprezentativni seznam, v katere so bile vključene tudi predstavnice Koordinatorja Adela Pukl, Nena Židov in Anja Jerin. Nadja Valentinčič Furlan je v preteklem letu na nacionalni in mednarodni ravni koordinirala pridobivanje gradiva za film kot prilogo k nominaciji.

V letu 2017 je Republika Slovenija sodelovala pri multinacionalni nominaciji Art of dry stone walling, knowledge and techniques (Suhozidna gradnja), ki jo je skupina osmih držav na sedež Unesca v Parizu oddala marca 2018. 28. novembra 2018 je bila v Port Louisu na Mavriciju nominacija Art of dry stone walling, knowledge and techniques³ vpisana na Unescov Reprezentativni seznam

---

² Ime in opis enote Tradicionalna reja in vzreja lipancev v Kobilarni Lipica sta bila spremenjena in dopolnjena. Nova enota se imenuje Tradicionalna reja in vzreja lipancev. Z oddajo predloga spremembe enote Brodarstvo so bile v opisu enote odpravljene napake. Pri enotah Lectarstvo in Poslikavanje panjskih končnic sta bili zamenjani fotografiji splošnega opisa. Spremenjen je bil opis enote Škofjeloški pasijon.

³ Povezava do elementa na Unescovem Reprezentativnem seznamu: <<https://ich.unesco.org/en/RL/art-of-dry-stone-walling-knowledge-and-techniques-01393>> [19. 11. 2019].

nesnovne kulturne dediščine človeštva. Nominacija je bila uvrščena v nabor dobro pripravljenih nominacij.

Marca 2017 je Republika Slovenija za vpis na Unescov Reprezentativni seznam nominirala Bobbing Lacemaking in Slovenia (Klekljanje čipk v Sloveniji). Pri pripravi besedila in končne nominacije sta aktivno sodelovali predstavnici Koordinatorja Anja Jerin in Nena Židov, pripravo filma je koordinirala Nadja Valentinčič Furlan. Nominacija je bila 29. novembra 2018 vpisana na Unescov Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva. Obravnave nominacij v Port Louisu na Mavriciju se je udeležila predstavnica Koordinatorja Tanja Rozenberger.

274

Do 31. 12. 2018 ima Republika Slovenija štiri vpise na Unescov Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva: Škofjeloški pasijon (2016), Obhodi kurentov (2017), Suhozidna gradnja (2018) in Klekljanje čipk v Sloveniji (2018).

V letu 2018 je Koordinator sodeloval pri organizaciji izobraževalne delavnice na temo implementacije Unescove Konvencije in dveh konferenc. Prav tako so se predstavnice Koordinatorja udeležile več konferenc, simpozijev in strokovnih srečanj, na katerih so večkrat tudi aktivno sodelovale.

Med 22. in 26. januarjem 2018 je Koordinator organiziral izobraževalno delavnico z naslovom Implementacija Unescove Konvencije o varovanju nesnovne kulturne dediščine na nacionalni ravni / Implementing the UNESCO Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage at the National Level, ki je potekala v Slovenskem etnografskem muzeju (v nadaljevanju SEM). Delavnico sta v organizaciji Regionalnega centra za varovanje nesnovne kulturne dediščine JV Evrope pod okriljem Unesca (center II. kategorije) iz Sofije, Bolgarija, vodila strokovnjaka za varovanje nesnovne kulturne dediščine Nikolai Vukov (Bolgarija) in Tamara Nikolić Đerić (Hrvaška). Izobraževalne delavnice so se udeležili predstavniki Ministrstva za kulturo, strokovnjaki iz muzejev, raziskovalci nesnovne kulturne dediščine z Inštituta za slovensko narodopisje in Glasbenonarodopisnega inštituta Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti, pedagoški delavci Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo ljubljanske Filozofske fakultete, nosilci dediščine, predstavnice Koordinatorja in drugi.

Med 23. in 25. majem 2018 je v Planinskem muzeju v Mojstrani potekalo mednarodno srečanje 15. vzporednice med slovensko in hrvaško etnologijo, ki jo je organiziralo Slovensko etnološko društvo v sodelovanju s Hrvaškim etnološkim društvom, Znanstvenoraziskovalnim centrom Slovenske akademije znanosti in umetnosti in SEM kot Koordinatorjem. Letošnje srečanje je potekalo na temo Nesnovna dediščina med prakso in registri. 23. maja 2018 je na pogovornem večeru Nesnovna kulturna dediščina in njeno ohranjanje v lokalni skupnosti kot predstavnica Koordinatorja sodelovala Anja Jerin in predstavila sistem vpisovanja v Register. 24. maja 2018 je uvodnim pozdravnim nagovorom na 15. Vzporednicah med slovensko in hrvaško etnologijo sledil razdelek Unesco in nesnovna dediščina:

Pogledi stroke, nosilcev in politike, ki ga je pričela Nena Židov s prispevkom Varovanje nesnovne kulturne dediščine v Sloveniji med politiko, stroko in nosilci. Ob koncu razdelka je Adela Pukl orisala pot kurentov od Registra nesnovne kulturne dediščine do Unescovega Reprezentativnega seznama nesnovne kulturne dediščine človeštva. V popoldanskem delu srečanja je Nadja Valentinčič Furlan s predstavitvijo Nominacijski filmi o nesnovni kulturni dediščini predstavila primere filmov o nesnovni kulturni dediščini.

Med 24. in 26. oktobrom 2018 je v Ljubljani potekalo 12. letno srečanje mreže strokovnjakov za nesnovno kulturno dediščino Jugovzhodne Evrope v organizaciji Unescove regionalne pisarne za znanost in kulturo v Benetkah, Regionalnega centra za varovanje nesnovne kulturne dediščine Jugovzhodne Evrope pod okriljem Unesca iz Sofije, Ministrstva za kulturo, Slovenske nacionalne komisije za Unesco in SEM kot Koordinatorja. Letnih srečanj, ki potekajo od leta 2007 dalje z namenom podpore implementacije Unescove Konvencije znotraj nacionalnih okvirjev in širše, se udeležujejo predstavniki držav članic mreže iz Jugovzhodne Evrope. Letošnjega srečanja so se udeležili predstavniki in predstavnice Albanije, Avstrije, Bosne in Hercegovine, Bolgarije, Cipra, Črne gore, Hrvaške, Grčije, Italije, Moldavije, Srbije, Romunije, Makedonije, Turčije in Slovenije. Srečanja so se udeležili tudi predstavnik Unescove Regionalne pisarne za znanost in kulturo v Benetkah, Matteo Rosati, Unescovega Regionalnega centra za varovanje nesnovne kulturne dediščine Jugovzhodne Evrope pod okriljem Unesca v Sofiji, Nadiya Ilieva, in predstavnik Unesca, Tim Curtis, vodja Sektorja za nesnovno kulturno dediščino. 24. oktobra 2018 je v SEM potekal dogodek za vse udeležence, ki so se po enem letu ponovno srečali, uživali v glasbenem nastopu skupine *Sounds of Slovenia* in na vodstvu po razstavi *Kjer so čebele doma*, po kateri sta jih popeljali avtorici razstave Barbara Sosič in Bojana Rogelj Škafar. 25. oktobra 2018 se je začelo formalno srečanje, na katerem je udeležence pozdravil minister za kulturo Dejan Prešiček, ki je v svojem nagovoru poudaril, da je Sloveniji organizacija srečanja strokovnjakov regije v letu, ki zaznamuje petnajsto obletnico sprejetja pomembnega mednarodnega sporazuma o pomenu varovanja nesnovne kulturne dediščine, in deseto obletnico slovenske ratifikacije, s katero smo postavili temelj za sistemsko uveljavitev njenih načel, še posebej v čast. V nadaljevanju so predstavniki držav predstavili dosežke na področju implementacije Konvencije po posameznih državah za obdobje enega leta od zadnjega srečanja. Slovenske dosežke na področju varovanja nesnovne kulturne dediščine je predstavila predstavnica Koordinatorja Adela Pukl. Popoldne so si udeleženci v Škofji Loki ogledali Kapucinski samostan, Loški muzej in Rokodelski center DUO Škofja Loka. Zadnji dan srečanja je bil posvečen temi muzejev in nesnovni kulturni dediščini. Mojca Ferle iz Muzeja in galerij mesta Ljubljana in Mojca Šifrer Bulovec iz Loškega muzeja Škofja Loka sta predstavili referat z naslovom *An overlooked and revived intangible cultural heritage – Making Slovene bobbin lace*, Nadja Valentinčič Furlan iz SEM pa je spregovorila o muzeju in vizualiziranju nesnovne kulturne dediščine. Predstavitvam izkušenj iz posameznih držav je sledila razprava in povabilo predstavnice Italije, da se srečanje prihodnje leto izvede v Italiji. Kot

Skupinska fotografija udeležencev srečanja mreže strokovnjakov za nesnovno kulturno dediščino Jugovzhodne Evrope (foto: Ministrstvo za kulturo, 2018)

predstavnice Koordinatorja so se srečanja udeležile Anja Jerin, Adela Pukl, Bojana Rogelj Škafar, Tanja Roženberger, Nadja Valentinčič Furlan in Nena Židov.

Kot predstavnica Koordinatorja je na srečanju Meeting to exchange best practices on ICH v okviru projekta Artistic: Vrednotenje bogastva nesnovne kulturne dediščine za lokalni trajnostni razvoj v regijah Evropske skupnosti sodelovala Adela Pukl, ki je predstavila slovenski sistem evidentiranja nesnovne kulturne dediščine in dobre prakse na terenu. Srečanje partnerjev projekta je potekalo 7. in 8. maja 2018 v Benetkah, Italija.

Bojana Rogelj Škafar se je kot predstavnica Republike Slovenije v letu 2018 dvakrat (17. 5. 2019 in 20. 11. 2018) udeležila Generalne skupščine Regionalnega centra za varovanje nesnovne kulturne dediščine Jugovzhodne Evrope pod okriljem Unesca. Obe skupščini sta potekali v Sofiji v Bolgariji.

LAS Notranjske in Zavod Jezerski hram sta 22. junija 2018 v prostorih Muzeja Cerkniškega jezera organizirala dogodek v okviru projekta Zgodbe rok in krajev, katerega se je s predstavitvijo Registra nesnovne dediščine in dediščine izdelovanja drevaka, ki je vpisana v Register, udeležila predstavnica Koordinatorja Barbara Sosič.

V sklopu sejma AGRA sta 29. avgusta 2018 potekala posvet in okrogla miza pod naslovom Pomen klopotca za vinsko regijo Štajerske. Za uvodni pozdrav in odprte posveta sta poskrbela Peter Misja, predsednik Turistične zveze Slovenije, in 22. Vinska kraljica Slovenije, Katarina Pungraičič. Med sodelujočimi je možnosti vpisa šege postavljanja klopotcev na Štajerskem predstavila Adela Pukl.

Na okrogli mizi je bilo dogovorjeno, da se oblikuje delovna skupina, sestavljena iz predstavnikov lokalnih skupnosti in nosilcev, ki živijo s to dediščino. Delovna skupina bo pripravila pobudo za vpis šege postavljanja klopotcev v Register.

Predstavnica Koordinatorja Tanja Roženberger se je v okviru programa 16+1, povezovanje šestnajstih vzhodnoevropskih držav in Kitajske, udeležila Drugega foruma strokovnjakov s področja nesnovne kulturne dediščine / The second China & Central and Eastern European Country's Expert Forum, ki je med 17. in 22. septembrom 2018 potekal na Kitajskem v mestu Hangzhou. Tema Foruma je bila *Creating Cultural Memories with Hands*. V okviru Foruma je Tanja Roženberger predstavila referat *Traditional Craftmanship in Slovenia and Sustainable Development*.

277

Predstavnica Koordinatorja Tanja Roženberger se je udeležila 13. zasedanja Unescovega Medvladnega odbora za varovanje nesnovne kulturne dediščine, ki je med 26. novembrom in 1. decembrom 2018 potekal v Port Louisu na Mavriciju. Na zasedanju je bila 28. novembra obravnavana večnacionalna nominacija *Art of dry stone walling, knowledge and techniques*, pri kateri je sodelovala tudi Republika Slovenija, in vpisana na Unescov Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva. Naslednji dan je bila obravnavana nominacija *Bobbin lacemaking in Slovenia* in bila kot četrta enota iz Slovenije vpisana na Unescov Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva.

V letu 2018 so se nosilci in predlagatelji pobud na predstavnike Koordinatorja obračali v zvezi s postopki vpisa v Register, možnostih rabe znaka Registra ... Zanimanje so izkazali za naslednje elemente nesnovne kulturne dediščine: izdelovanje papirnatih rož, gorenjska vezenina, pletenje, godbenišтво, jaslice, prekmurske remenke, reja in vzreja lipincev, rovtarščina, Bralna značka, istrsko-beneško narečje, ploharija, streljanje z možnarji, izdelovanje lesenih cevi, oglarstvo, lectarstvo, prekmurski jezik. Do konca leta 2018 je Koordinator prejel petnajst prošenj za uporabo znaka, in sicer so zanj zaprosili nosilci naslednjih enot: *Izdelovanje prekmurskih remenk*, *Izdelovanje papirnatih rož*, *Klekljanje slovenske čipke*, *Posavsko štehvanje*, *Klekljanje idrijske čipke*, *Izdelovanje drevakov*, *Pandolo*, *Lectarstvo*, *Priprava poprtnikov*, *Soseska Drašiči*, *Šelmarija*. Za znak so zaprosili tudi partnerji v okviru projekta *Artistic*, ki so izdali publikacijo na temo nesnovne kulturne dediščine, v kateri so predstavili izbor elementov nesnovne kulturne dediščine vpisane v Register. Znak so nosilci uporabili v publikacijah, na izdelkih, na plakatih, v zgibankah, na razstavah, na vabilih, letaku, spominski majici, spletnih straneh, katalogu.

V letu 2018 so predstavniki Koordinatorja izdali več člankov⁴ na temo nesnovne kulturne dediščine v Sloveniji, monografijo o vizualizaciji nesnovne kulturne dediščine ter zgibanki v slovenskem in angleškem jeziku o implementaciji Unescove Konvencije v Sloveniji.

---

⁴ Seznam objav predstavnikov Koordinatorja je dostopen na spletni strani Koordinatorja: <<http://www.nesnovnadediscina.si/sl/objave>> [19. 11. 2019].

Center kitajskega spomina pri Narodni knjižnici Kitajske je v kitajski jezik prevedel dvojezično monografijo *Dokumentiranje in predstavljanje nesnovne kulturne dediščine s filmom / Documenting and Presenting the Intangible Cultural Heritage on Film*, ki jo je uredila Nadja Valentinčič Furlan in ki je v okviru delovanja Koordinatorja izšla leta 2015. V okviru 2. Foruma strokovnjakov s področja nesnovne kulturne dediščine Kitajske ter srednje- in vzhodnoevropskih držav / The second China & Central and Eastern European Country's ICH Expert Forum je 20. septembra 2018, potekala slovesna promocija izdaje monografije, ki je izšla v nakladi 2000 izvodov. Na predstavitvi je Tian Miao iz Centra kitajskega spomina k besedi povabil direktorico SEM Tanjo Rožembergar kot predstavnico založnika in hrvaško etnologinjo Mirelo Hrovatin s hrvaškega Ministrstva za kulturo, kot ena od devetih avtoric.

Konec oktobra 2018 je SEM kot Koordinator izdal novo dvojezično monografijo s področja nesnovne kulturne dediščine z naslovom *Vizualiziranje nesnovne kulturne dediščine / Visualising of Intangible Cultural Heritage*, ki jo je uredila Nadja Valentinčič Furlan. Prva predstavitev monografije je potekala 14. novembra 2018 v SEM. Uvodoma so Tanja Rožembergar, Ksenija Kovačec Naglič (Ministrstvo za kulturo) in Marjutka Hafner (Slovenska nacionalna komisija za Unesco) izdajo knjige umestile v delovanje Koordinatorja in Unescovo paradigmo varovanja tovrstne dediščine. Prav one so, poleg Mirene Staneve iz Regionalnega centra za varovanje nesnovne kulturne dediščine Jugovzhodne Evrope pod pokroviteljstvom Unesca, prispevale tudi predgovore h knjigi. Urednica knjige Nadja Valentinčič Furlan je predstavila glavne premise in koncepte šestih člankov, katerih avtorji sodelujejo pri vizualizaciji nesnovne kulturne dediščine z različnimi mediji: nominacijskimi filmi, fotografijami, umetniškimi projekti in razstavami. Knjiga prinaša kritični strokovni in znanstveni vpogled v vizualiziranje nesnovne kulturne dediščine.

V letu 2018 je Koordinator izdal zbiranko v slovenskem in angleškem jeziku o sistemu varovanja nesnovne kulturne dediščine v Sloveniji. Izdaja tovrstne zbiranke se je izkazala za potrebno predvsem v namene promocije sistema varovanja nesnovne kulturne dediščine in enot, ki so vpisane v nacionalni Register in na Unescov Reprezentativni seznam.

V letu 2018 sta predstavnici Koordinatorja Bojana Rogelj Škafar in Anja Jerin na pobudo Regionalnega centra za varovanje nesnovne kulturne dediščine JV Evrope pod okriljem Unesca iz Sofije na podlagi vprašalnika, ki so ga posredovali, pripravili poročilo o implementaciji Unescove Konvencije v Sloveniji. Zapis o sistemu varovanja nesnovne kulturne dediščine v Sloveniji je bil objavljen v publikaciji Regionalnega centra z naslovom Living Heritage (str. 88–93).

Naslovnica monografije *Vizualiziranje nesnovne kulturne dediščine / Visualising of Intangible Cultural Heritage*

Decembra 2018 je Regionalni center za varovanje nesnovne kulturne dediščine JV Evrope pod okriljem Unesca kontaktiral Koordinatorja v zvezi s posredovanjem podatkov o delovanju nevladnih organizacij na področju nesnovne kulturne dediščine. Koordinator je pripravil seznam naslovov nevladnih organizacij in jim posredoval vprašalnik Regionalnega centra.

Konec meseca decembra 2018 je izšla tematska številka revije Križankar, ki je namenjena predstavitvi Slovenske kulturne dediščine, vse križanke pa so na temo enot nesnovne kulturne dediščine, ki so vpisane v Register. Nastala je v sodelovanju s Koordinatorjem, ki je uredniku revije posredoval izbor fotografij.

Spletna stran Koordinatorja v slovenskem (<http://www.nesovnadediscina.si>) in angleškem jeziku (<http://www.nesovnadediscina.si/en>) je redno posodobljena z najnovejšimi informacijami o aktivnostih predstavnikov Koordinatorja, napovedmi dogodkov s področja nesnovne kulturne dediščine in njenega varovanja, novih vpisih v Registru, razglasitvah enot za nesovno dediščino posebnega pomena, vpisih na Unescov Reprezentativni seznam, objavah, publikacijah. V letu 2018 smo na spletno stran dodali 85 objav. V letu 2018 je bilo na spletni strani Koordinatorja

pod zavihkom Register nesnovne kulturne dediščine objavljenih sedem filmov: *Vrbiške šeme*, *Priprava belokranjske pogače*, *Priprava proste povitice / Baking prosta povitica*, *Izdelava belokranjskih velikonočnih pisanic / Making Bela krajina decorated Easter eggs*, *Izdelovanje ljubljanskih butar*, *Pobiranje soseskga mošta in Vuzemski plesi in igre v Metliki*. Poleg objav je bilo Registru na spletni strani Koordinatorja dodanih še pet novih filmov.⁵

280

Nesnovno kulturno dediščino, prisotno na območju Republike Slovenije, je Koordinator v letu 2018 promoviral z naslednjimi razstavami in dogodki doma in v tujini. Ob Evropskem letu kulturne dediščine je Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije v sodelovanju s Koordinatorjem (Nena Židov, Anja Jerin) in Ministrstvom za zunanje zadeve Republike Slovenije pripravilo razstavo *Nesnovna kulturna dediščina Slovenije v luči Unescove Konvencije*. Panojska razstava, ki je obsegala 24 panojev in en dodatni pano o 20. maju – svetovnem dnevu čebel in čebelarstvu v Sloveniji, je bila narejena v več jezikovnih različicah. Organizatorji so glede na prostor in želje lahko razstavili celotno razstavo v obsegu 25 panojev, lahko so izpustili pano o čebelah ali razstavili le tega. Ob razstavi je bilo možno predstaviti tudi tri filme o nesnovni kulturni dediščini iz Slovenije (*Cerkljanska laufarija*, *Izdelovanje papirnatih rož*, *Priprava poprtnikov*). Narejeno je bilo vzorčno vabilo, ki so ga organizatorji po potrebi dopolnjevali z aktualnimi podatki. Na voljo je bila tudi spletna verzija in verzija za tisk zloženke Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage in the Republic of Slovenia. Razstava je bila na ogled v različnih terminih na različnih lokacijah⁶.

⁵ Enotam v Registru, ki je objavljen na spletni strani Koordinatorja (dvojezični filmi so navedeni v obeh jezikih), je bil v letu 2018 dodan en film iz starejše produkcije (*Vrbiške šeme*, Vrbiča, 2013. Snemanje Nena Židov, montaža Manca Filak, produkcija Slovenski etnografski muzej, 2018, 7 minut) in štirje novi filmi: • *Priprava belokranjske pogače*. Postopek pokaže Metka Starasinič (Društvo kmečkih žena Metlika), snemanje in montaža Manca Filak, produkcija Slovenski etnografski muzej, Koordinator varstva nesnovne kulturne dediščine, 2018, 10 minut. • *Priprava proste povitice / Baking prosta povitica*. Postopek pokaže Ivanka Galovec (Društvo kmečkih žena Metlika), snemanje in montaža Manca Filak, produkcija Slovenski etnografski muzej, Koordinator varstva nesnovne kulturne dediščine, 2018, 10 minut. • *Izdelava belokranjskih velikonočnih pisanic / Making Bela krajina decorated Easter eggs*. Postopek pokaže Nada Cvitkovič, snemanje in montaža Manca Filak, produkcija Slovenski etnografski muzej, Koordinator varstva nesnovne kulturne dediščine, 2018, 10 minut. • *Izdelovanje ljubljanskih butar*. Vrblije, 2018. Snemanje in montaža Manca Filak, produkcija Slovenski etnografski muzej, Koordinator varstva nesnovne kulturne dediščine, 2018, 7 minut.

⁶ 21. 3.–3. 4. 2018: avla Ministrstva za kulturo, Ljubljana. April 2018: pano o 20. maju dodan obstoječim informativnim panojem o Sloveniji, njeni favni in flori, v Slovenskem gozdu v Galileji, Izrael. 5. 4. 2018: Kulturni bazar 2018, Cankarjev dom, Ljubljana. 15. 5.–23. 5. 2018: KIC Budo Tomović, Podgorica, Črna gora. 4.–13. 6. 2018: razstava ob odprtju prostorov novega konzulata RS, Lublin, Poljska. 5. 6. 2018: razstava ob sprejemu ob dnevu državnosti, Tirana, Albanija. 14.–15. 6. 2018: Konzulat Republike Slovenije, Varšava, Poljska. 22. 6. 2018–31. 10. 2018: ob dogodku Dolga noč konzulatov Bavarskega konzularnega kluba, Slovenski generalni konzulat, Muenchen, Nemčija. 13. 9. 2018–30. 9. 2018: Zemaljski muzej, Sarajevo, Bosna in Hercegovina. 24. 10. 2018–11. 11. 2018: Muzej grada Zenica, Bosna in Hercegovina. 15. 11.–26. 11. 2018: Narodna knjižnica Brasílie, Brazilija. 20. 11. 2018–30. 11. 2018: Literarna hiša @Letretage, Berlin, Nemčija. 20. 11. 2018–27. 11. 2018: Mestni vrt, Sofija, Bolgarija (razstava je bila dopolnjena z nekaj dodatnimi fotografijami elementov nesnovne kulturne dediščine iz Slovenije).

Utrinek z gostovanja razstave *Nesnovna kulturna dediščina Slovenije v luči Unescove Konvencije* v avli Ministrstva za kulturo (foto: Anja Jerin, 2018)

Med 20. marcem in 8. aprilom 2018 je bila v razstavni hiši SEM na ogled razstava *Madžarski pirhi iz Prekmurja*, ki je prikazovala več kot dvesto pirhov, ustvarjenih v različnih tehnikah in okrašenih z motivi, ki so značilni za Prekmurje in za druge pokrajine znotraj Panonske nižine. Izdelali so jih člani KD Petőfi Sándor Dobrovnik, kjer deluje 30 izdelovalcev. Dve izdelovalki, ki sta tudi članici društva, Eva Tivadar in Elizabeta Urisk, katerih izdelki so bili predstavljeni na razstavi, sta kot nosilki ob enoti Izdelovanje prekmurskih remenk evidentirani v Registru. Poleg remenk iz slovenskega območja so bili na razstavi na ogled tudi pirhi iz Madžarske, pirhi, ki so jih izdelali pripadniki madžarske narodne manjšine iz Transilvanije (Romunija) in Ukrajine. Razstava *Madžarski pirhi iz Prekmurja* je v SEM gostovala na pobudo in s podporo Madžarske samoupravne narodne skupnosti občine Dobrovnik – Dobronak Községi Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség, Pomurske Madžarske samoupravne skupnosti – Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség in Bethlen Gábor Alap.

SEM kot Koordinator je v sodelovanju z Etnografskim muzejem iz Beograda 15. maja 2018 v prostorih SEM odprl razstavo *Nesnovna kulturna dediščina Srbije / Nematerijalno kulturno nasleđe Srbije*. Gostujoča razstava avtorice Danijele Filipović je izpostavila nekatere elemente kulturne dediščine, ki so vpisani v Nacionalni register nesnovne kulturne dediščine Srbije, izražajo bogastvo in raznolikost kulturne dediščine na ozemlju Republike Srbije, hkrati pa opozarjajo,

da so za različne skupnosti, ki živijo na istem kulturnem območju, značilne enake tradicionalne oblike vedenja, ki jih skupnosti prenašajo druga na drugo in ohranjajo za prihodnje rodove. Na razstavi so bili s fotografijami, videom in predmeti predstavljeni elementi nesnovne kulturne dediščine, značilni za preteklo in sodobno življenje. Ob razstavi je izšel tudi katalog v srbskem, slovenskem in angleškem jeziku.

282

V mesecu juniju 2018 je SEM kot Koordinator Slovenskemu muzeju in arhivom v Clevelandu poslal panojsko razstavo *Izdelovanje papirnatih rož / Making paper flowers* avtoric Nene Židov in Anje Jerin. Predvideno je bilo, da bo razstava na ogled v Slovenskem muzeju in arhivih v mesecu septembru 2018, vendar je bila njena postavitve prestavljena na marec 2019. Na razstavi je z besedo in fotografijami predstavljen razvoj znanja izdelovanja papirnatih rož na Slovenskem do današnjih dni ter predstavitev današnje rabe papirnatega cvetja. Del razstave je tudi film, ki prikazuje znanje izdelovanja papirnatih rož ene izmed v Register vpisane skupine nosilk.

V sklopu 2. Foruma strokovnjakov s področja nesnovne kulturne dediščine Kitajske ter srednje- in vzhodnoevropskih držav / The second China & Central and Eastern European Country's ICH Expert Forum, ki je med 17. in 22. 9. 2018 potekal v Hangzhouju na Kitajskem, je Republika Slovenija sodelovala na razstavi *Exhibition of the Handicrafts of China – Central Eastern European Countries*. V namene razstave je SEM kot Koordinator pripravil izbor treh predmetov, ki predstavljajo danes živo nesovno kulturno dediščino, jih opremil s podnapisi in predstavitvami izdelovalcev, ki so predmete izdelali ter organizatorjem razstave predal v uporabo tudi fotografsko gradivo. Razstavljeni so bili izdelki treh slovenskih obrtnikov – panjska končnica iz Delavnice Kosmač, mali kruhek in model za mali kruhek Petre Plestenjak Podlogar in lectovo srce delavnice Celec. Ob tem je direktorica SEM Tanja Roženberger, ki se je Foruma udeležila kot predstavnica Koordinatorja, z vlado mesta Hangzhou podpisala pismo o nameri o vzpostavitvi kulturnih izmenjav med SEM in mestom Hangzhou ter o skupnem sodelovanju nadaljnjega razvoja projekta *Museum without borders*, s katerim oživljajo dediščinsko ponudbo v tem mestu.

Belokranjski muzej Metlika je v sodelovanju s Koordinatorjem 19. aprila 2018 v prostorih Belokranjskega muzeja Metlika organiziral dogodek z ogledom petih filmov, ki so prikazovali nesovno kulturno dediščino z območja Bele krajine. Filmi, ki so bili prikazani na dogodku, so del Registra. Trije so nastali v produkciji SEM, dva pa pod okriljem Foto kino kluba Fokus Metlika. Manca Filak je filme *Priprava belokranjske pogače*, *Priprava proste povitice* in *Izdelava belokranjskih pisanic* izdelala v sklopu usposabljanja na delovnem mestu v Kustodiatu za etnografski film v SEM. Srečo Muc je posnel in zmontiral *Zbiranje soseskega mošta*, *Vuzemski plesi in igre v Metliki* pa so skupno delo Staneta Križa, Sreča Muca, Danila Orliča, Roka Orliča, Vita Orliča in Tamare Pintarič. Zbrane na dogodku je pozdravila direktorica SEM Tanja Roženberger, Nadja Valentinič Furlan, kustosinja za etnografski film, pa je spregovorila o snemanju nesnovne kulturne dediščine.

V okviru evropskega projekta *Artistic: Vrednotenje bogastva nesnovne kulturne dediščine za lokalni trajnostni razvoj v regijah Evropske skupnosti* je v organizaciji Jarine, Zadruga za razvoj podeželja med 24. in 25. septembrom 2018 v SEM potekalo delovno srečanje partnerjev v projektu. Udeleženci so poleg dela na projektu preko Medenega doživetja v SEM spoznavali tudi dediščino čebelarstva v Sloveniji. Srečanja se je kot predstavnica Koordinatorja udeležila Adela Pukl.

V letu 2018 smo se predstavniki Koordinatorja udeležili več dogodkov in jih dokumentirali. Večkrat smo odšli na teren,⁷ kjer smo dokumentirali aktivnosti nosilcev nesnovne kulturne dediščine, ki so že vpisani ali v postopku evidentiranja za vpis v Register.

31. maja 2018 je v okviru Evropskega leta kulturne dediščine ob Savi v Črnučah potekalo odprtje plaže na Savi, kjer je kot nesnovna dediščina in tradicionalna tehnika urejanja vodotokov predstavljena kranjska stena. Dogodka se je udeležil predstavnik Koordinatorja Miha Špiček. Organizator dogodka je bil Inštitut za vode Republike Slovenije kot pobudnik za vpis kranjske stene oz. lesene kašte v slovenski Register, v sodelovanju z Mestno občino Ljubljana kot investitorjem ureditve plaže ob Savi.

17. junija 2018 je na gradu Tuštanj pri Moravčah potekal dogodek Rokodelski dan na gradu Tuštanj, ki ga je organiziralo Društvo rokodelcev – Rokodelski center Moravče v sklopu dogajanja, ki je pod imenom Slovenski rokodelski festival 2018 skozi leto 2018 potekalo na več lokacijah. V grajskem atriju so na dan dogodka potekali številni rokodelski prikazi, kulturni nastopi, hkrati s tem je potekal tudi sejem izdelkov moravških in drugih rokodelk in rokodelcev. Dogajanja na gradu Tuštanj pri Moravčah se je udeležila predstavnica Koordinatorja Adela Pukl.

Turistično društvo Železniki je v letu 2018 organiziralo že 56. Čipkarske dneve v Železnikih. Slovesno odprtje dogajanja je potekalo 28. junija 2018 v dvorani Kulturnega doma v Železnikih. Po uvodnem pozdravu in nagovoru župana občine Železniki Antona Luznarja in kratkem kulturnem programu je sledilo predavanje Janeza Bogataja z naslovom *Kako živeti s kulturno dediščino v sodobnem svetu?*. Po uradnem odprtju smo bili udeleženci povabljeni k ogledu razstav več društev klekljaric iz Železnikov, okolice in Štajerske, ki so se s čipkarskimi izdelki predstavljale v dvorani Kulturnega doma. Odprtja se je udeležila predstavnica Koordinatorja Anja Jerin.

---

⁷ Na terenu smo predstavniki Koordinatorja dokumentirali naslednje elemente nesnovne kulturne dediščine: 3. 2. 2018 – Ptuj: Kurentovanje, 9. 2. 2018 – Dobova: Dobovski fašenk, 10. 2. 2018 – Javorje, Hrušica, Brkini: Škoromatija, 11. 2. 2018 – Ilirska Bistrica: pustni karneval, 11. 2. 2018 – Cerknica: Pust v Cerknici, 13. 2. 2018 – Begunje, Podhom: Vleka ploha, 25. 3. 2018 – Kamnik: blagoslov cvetnonedeljskih butar, 1. 4. 2018 – Koroška Bela: streljanje z možnarji, 1. 4. 2018 – Kamna Gorica: streljanje z možnarji in pritrkavanje, 2. 4. 2018 – Kokrica pri Kranju: velikonočne igre s pirhi, 5. 5. 2018 – Ljubljana: Pohod po Poti ob žici, 23. 6. 2018 – Savlje, Ljubljana: Posavsko štehvanje 2018, 29. 7. 2018 – Velika planina: izdelovanje trničev, 31. 7. 2018 – Sečoveljske soline: pridobivanje soli, 1. 12. 2018 – Domžale: Miklavževanje, 5. 12. 2018 – Stranje: Miklavževanje, 6. 12. 2018 – Vir pri Domžalah: Miklavževanje, 22. 12. 2018 – Snovik: Žive jaslice, 25. 12. 2018 – Kazlje: Žive jaslice, 26. 12. 2018 – Studor: Otepanje, 26. 12. 2018 – Stara Fužina: Otepanje, 26. 12. 2018 – Stranje: Blagoslov konj.

Med 1. in 2. septembrom 2018 je v prostorih Srednje šole za oblikovanje in fotografijo v Ljubljani potekal Čipkarski festival Ljubljana, ki je bil organiziran po petdesetih letih premora in je združil klekljarice iz različnih krajev. V sklopu dogodkov čipkarskega festivala so bili na ogled številni izdelki posameznih klekljaric in društev iz cele Slovenije, na festivalu je bilo mogoče kupiti tudi pripomočke in materiale za klekljanje. Za ljubitelje klekljanja so bile organizirane delavnice, v Mestnem muzeju Ljubljana pa je Mojca Ferle 1. septembra predstavila razvoj čipkarskega festivala v Ljubljani, ki je potekal že leta 1961. Dogajanje na Čipkarskem festivalu je dokumentirala predstavnica Koordinatorja Anja Jerin.

284 Kot predstavnici Koordinatorja sta v letu 2018 v okviru poteka projekta Celovita informacijska podpora procesom varstva nepremične kulturne dediščine – eDediščina sodelovali Anja Jerin in Adela Pukl, ki sta se v letu 2018 udeležili več sestankov in skladno z dogovori na njih pripravljali mnenja/stališča Koordinatorja na zahtevane teme, ki so bile potrebne med potekom projekta.